

STANOWISKO NR 1/2024
PREZYDIUM KOMITETU TERMODYNAMIKI I SPALANIA POLSKIEJ AKADEMII NAUK
z dnia 23 sierpnia 2024 roku
w sprawie projektu ustawy o Polskiej Akademii Nauk

W ramach konsultacji publicznych projektu nowelizacji ustawy o Polskiej Akademii Nauk (projekt Ustawy o zmianie ustawy o Polskiej Akademii Nauk oraz niektórych innych ustaw z dnia, 15 lipca 2024 r.) Prezydium Komitetu Termodynamiki i Spalania PAN wyraża stanowisko w odniesieniu do zmian w art. 33 i 35.

W opinii Prezydium KTIS PAN zapis **Art. 33.** o postaci „Komitet naukowy jest samorządną reprezentacją dyscypliny naukowej albo pokrewnych dyscyplin naukowych albo dyscypliny artystycznej albo dyscyplin artystycznych służącą integrowaniu naukowców z całego kraju” powinien ulec zmianie. Odniesienie się do *dyscypliny naukowej albo pokrewnych dyscyplin naukowych* nie oznacza odniesienia się do **rzeczywistej reprezentacji zakresu badań naukowych** prowadzonych przez naukowców. Przyjęte obecnie nazewnictwo i podział dyscyplin naukowych zawiera w sobie często zupełnie różne specjalizacje nie mające wspólnych cech, i jest jedynie zapisem administracyjnym. **Z kolei proponowane brzmienie Art. 35. 1. (22) w art. 35: a) ust. 1.** „W skład komitetu naukowego wchodzi członkowie krajowi i członkowie akademii młodych uczonych, stosownie do dyscyplin naukowych albo artystycznych, które reprezentują zgodnie z oświadczeniami złożonymi na podstawie art. 343 ust. 7 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, oraz osoby wybrane przez instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 329 ust. 1 pkt 1, 2, i 6 tej ustawy.”, a także nowy ust. 1a (b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu: „1a. Instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 329 ust. 1 pkt 1, 2, i 6 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, mogą zgłaszać swoich przedstawicieli do komitetu naukowego w terminie 30 dni przed upływem kadencji tego komitetu. Niezgłoszenie przedstawiciela w terminie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, jest równoznaczne z rezygnacją danej instytucji do posiadania reprezentacji w komitecie naukowym danej kadencji”, **budzi poważne zastrzeżenia.**

Jak wspomniano, dyscypliny naukowe nie odpowiadają często zakresowi badań prowadzonych przez naukowców, nie powinny być więc wyznacznikiem przynależności do konkretnego komitetu naukowego.

W naszej opinii **skład komitetu naukowego PAN powinien wynikać z zasad demokratycznych, czyli bazować na wyborach środowiskowych członków, tak jak podczas ostatnich kadencji.** Wybory środowiskowe zapewniają powszechną rozpoznawalność i akceptowalność jego członków, jako wiarygodnych przedstawicieli środowiska naukowego. Podnosi to prestiż nie tylko samych członków, ale i komitetów jako jednostek motywujących do zaangażowania w działalność naukową i działalność organizacyjną PAN. Co więcej demokratyczne wybory środowiskowe zapewniają utrzymanie tradycji i powagi instytucji naukowych w kraju oraz wiodącej roli PAN. Proponowane zmiany tak naprawdę oznaczają, iż komitety naukowe przestaną być naukowymi, a będą stanowić jedynie twór czysto administracyjny. **Rezygnacja z demokratycznych, środowiskowych wyborów członków komitetu naukowego PAN na rzecz doboru tych członków przez wybrane instytucje zewnętrzne niesie za sobą szereg negatywnych konsekwencji, które mogą znacząco wpłynąć na jakość, niezależność i wiarygodność działalności naukowej komitetów** poprzez ryzyko polityzacji, konfliktów interesów oraz obniżenia morale wśród naukowców. Odgórne sterowanie i dobór składu osobowego komitetów naukowych wprowadza ryzyko doprowadzenia do licznych wypaczeń i braku obiektywizmu. Pojawi się forsowanie „swoich”, uruchomienie znajomości, itp. Ponadto wystąpi problem ustanowienia właściwych kryteriów, jakimi należy się kierować ustalając skład osobowy komitetów.

Należy podkreślić, iż Ustawa Prawo o Nauce i Szkolnictwie Wyższym z 2018 r. sprawia, że Rektorzy mają dużą autonomię w zakresie zarządzania Uczelniami. Istnieje ryzyko, że na niektórych Uczelniach kandydatury na członków poszczególnych komitetów nie będą konsultowane ze środowiskiem naukowym reprezentującym problematykę badawczą komitetu. W niektórych komitetach nie ma członków będących przedstawicielami KRASP, w konsekwencji członków komitetów mogą wskazywać osoby nie mające rozeznania w tematyce badawczej danego komitetu naukowego. Co więcej, w Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

nie ma również przedstawicieli reprezentujących wszystkie komitety naukowe PAN, co sprawia że wskazania mogą być tendencyjne, oparte o opinie środowiska zewnętrznego nie związanego z nauką. Ogromnym błędem jest propozycja możliwości wskazywania kandydatów na członków komitetów przez Krajową Reprezentację Doktorantów. Doktoranci z uwagi na swój krótki staż naukowy nie znają krajowego środowiska naukowego w takim stopniu, aby decydować o członkostwie w komitecie naukowym PAN.

Proponujemy zachować dotychczasowy sposób wyboru członków komitetów naukowych PAN, zapewniający wybory demokratyczne, prestiż wybieranych kandydatów wynikający z uznania środowiska naukowego. Rozwiązania zaproponowane przez Ustawodawcę mają szereg niekorzystnych implikacji, co pokrótce opisano powyżej. Nauka rozwija się dzięki mądrości i dociekliwości badaczy, a nie zaszeregowaniu w ustalone schematy administracyjno – polityczne.

Przewodniczący
Komitetu Termodynamiki i Spalania
Polskiej Akademii Nauk

prof. dr hab. inż. Krzysztof Badyda